

बालिका तथा समावेशी शिक्षा रणनीति,

२०८२

पकहाँ मैनपुर गाउँपालिका, पर्सा ।

मधेश प्रदेश, नेपाल

परिच्छेद १: परिचय

१.१ भौगोलिक पृष्ठभूमि

पकहाँ मैनपुर गाउँपालिका मधेश प्रदेशको पर्सा जिल्लामा अवस्थित, २०७४ सालमा गठन भएको एक गाउँपालिका हो। यस गाउँपालिकामा १ देखि ५ सम्म वडा रहेका छन्। जनगणना २०७८ अनुसार यहाँको कुल जनसंख्या करिब २२,५८५ छ, जसमा पुरुष ५२.२५% (११,७८९) र महिला ४७.७५% (१०,७९६) रहेका छन्।

सामाजिक संरचनाको दृष्टिले यो गाउँपालिका विभिन्न जातीय तथा सांस्कृतिक समूहहरूको मिश्रित बसोबास रहेको क्षेत्र हो। यसमा तत्वा, कुर्मी, तेली, चौहान, चौरसिया, यादव, माझी, मुसहर, चमार, डोम, मेस्तर, मुसलमान, क्षेत्री, बाहुन, दुसाद, बिन, मलाह, कम्कर, तुरहा, कोहार, कोइरी, गोढ, लोहार, ठाकुर, भेडिहर, घोवि, बनिया, गिरी आदि लगायतका जातीहरूको मिश्रित बसोबास रहेका समुदाय हो। यहाँका अधिकांश जनसंख्या कृषि तथा दैनिक मजदुरीमा निर्भर छन्।

१.२ शैक्षिक पृष्ठभूमि

पकहाँ मैनपुर गाउँपालिकामा हाल १६ वटा सामुदायिक विद्यालयहरू रहेका छन् र २ वटा संस्थागत विद्यालय। सामुदायिक विद्यालयहरू मध्येबाट १२ वटा आधारभूत (कक्षा १ देखि ५ सम्म), १ वटा आधारभूत (कक्षा १ देखि ८ सम्म), २ वटा माध्यमिक (कक्षा १ देखि १० सम्म) र १ वटा माध्यमिक (कक्षा १ देखि १२ सम्म) सञ्चालनमा छन्। सरकारी स्तरबाट चलने सबै विद्यालयमा निःशुल्क शिक्षा छ। यी विद्यालयहरूमा करिब ६,८०० विद्यार्थी अध्ययनरत छन्, जसमा ४८ प्रतिशत बालिका रहेका छन्। शिक्षक विद्यार्थी अनुपात औसतमा १:४५ रहेको छ। तर, बालिकाहरूको विद्यालय छोड्ने दर करिब १५ प्रतिशत रहेको छ, जसका प्रमुख कारणहरूमा महावारी व्यवस्थापनको अभाव, बालविवाह, गरिबी लगायतका चुनौतीहरू समावेश छन्। माध्यमिक तहसम्म पहुँच गर्ने दर बालिकाहरूमा ४२ प्रतिशत मात्र छ भने दलित बालबालिकामा यो दर ३५ प्रतिशतमा सीमित छ। त्यस्तै, अपाङ्गता भएका बालबालिकाको विद्यालय पहुँच इनै न्यून भई कुलमा मात्र २ प्रतिशत रहेको पाइन्छ।

शैक्षिक पूर्वाधारको दृष्टिले अधिकांश विद्यालयमा आधारभूत सुविधा जस्तै शौचालय, पिउने पानी, र महावारी व्यवस्थापन सामग्री सीमित मात्रामा उपलब्ध छन्। त्यस्तै, अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि आवश्यक संरचना जस्तै र्याम्प र रेलिडको सुविधा प्रायः विद्यालयहरूमा अभाव देखिन्छ।

यी चुनौतीलाई सम्बोधन गर्न स्थानीय तहले शिक्षा नीतिहरूमा लैङ्गिक समावेशीता सुनिश्चित गर्नु, प्रारम्भिक बालविकास कक्षाको पहुँच विस्तार गर्नु, बालिकामैत्री पूर्वाधार निर्माण गर्नु, र समुदायस्तरमा बालिकाको शिक्षा प्रवर्द्धनका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ। साथै,

विभागीय अधिकारी
उपप्रमुख
उपप्रमुख
RPN
उपप्रमुख
उपप्रमुख
उपप्रमुख

शिक्षा बजेटमा लैङ्गिक दृष्टिकोणलाई मुख्यधारमा राखी लक्षित कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सकेमा समावेशी र न्यायोचित शिक्षाको पहुँचमा उल्लेखनीय सुधार ल्याउन सकिनेछ

१.३ समस्या र चुनौती

पकहाँ मैनेपुर गाउँपालिकामा शिक्षा क्षेत्रमा लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशिता (GESI) र लैङ्गिक समानता तथा अपाङ्गता समावेशिता (GEDSI) लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता तीव्र रूपमा देखिएको छ। बालिका, अपाङ्गता भएका बालबालिका र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाहरू अझै पनि शिक्षाबाट वञ्चित हुने अवस्थामा छन्। यसको मुख्य कारणहरूमा सामाजिक रूढीवादी सोच, समुचित नीतिगत र कानूनी आधारको कमी, तथा विद्यालय र प्रशासनिक संयन्त्रमा GEDSI दृष्टिकोणको अपर्याप्तता पर्दछ। विशेषगरी अपाङ्गता भएका बालबालिकाको पहुँच योग्य भौतिक पूर्वाधार, सहायक प्रविधि, र शिक्षक क्षमता अभिवृद्धि अपूरो रहँदा समावेशी सिकाइ वातावरण सिर्जना गर्न कठिनाई देखिन्छ।

GESI तथा GEDSI आधारित शिक्षाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि विद्यालयहरूमा बालिका, अपाङ्गता भएका बालबालिका र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाको आवश्यकताअनुसार पाठ्यक्रम र मूल्याङ्कन प्रणालीलाई अनुकूलन गर्न आवश्यक छ। साथै, यस्ता समूहका बालबालिकालाई लक्षित नीतिगत कार्यक्रमहरू केवल घोषणामा सीमित नभई व्यवहारमै कार्यान्वयन गर्न शिक्षकहरूको नियमित तालिम, पुनर्ताजगी प्रशिक्षण, र समावेशी शिक्षा उपकरणहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्न जरुरी छ।

त्यस्तै, शिक्षा क्षेत्रमा GEDSI केन्द्रीत परिवर्तनलाई दीगो र संस्थागत बनाउन स्थानीय सरकार, समुदाय, र विद्यालयबीच समन्वयमा आधारित उत्तरदायी संरचना विकास गर्नु अपरिहार्य छ।

१.४. मार्गदर्शन मूल्यहरू

- समानता र समावेशिता
- बालअधिकार र लैङ्गिक न्याय
- सामुदायिक स्वामित्व र उत्तरदायित्व
- सहभागिता र पारदर्शिता
- सामाजिक न्याय र पहुँच

१.५. वर्तमान अवस्था (संक्षेप विश्लेषण)

विनायक महरा -
[Handwritten signatures and marks]

पकहाँ मैनपुर गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्रमा अझै पनि समावेशी र लैङ्गिक समानतामूलक पहुँच चुनौतीपूर्ण छ। बालिका र दलित समुदायका बालबालिकाको विद्यालयमा पहुँच न्यून रहेको छ भने किशोरीहरूको शिक्षामा निरन्तरता विवाह, गरिबी र महिनवारी व्यवस्थापन सुविधा अभावका कारण प्रभावित भएको छ। अपाङ्गता भएका बालबालिकाका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधार र सहयोगी सुविधा अभावमै छन्। शिक्षा सम्बन्धी नीति, योजना र बजेटमा लैङ्गिक र समावेशी दृष्टिकोणलाई समावेश गर्ने प्रक्रिया प्रारम्भिक चरणमै रहेकाले व्यवहारमा प्रभावकारी कार्यान्वयनको खाँचो देखिन्छ।

परिच्छेद २:

दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र प्राथमिकता

२.१ दीर्घकालीन सोच (Vision)

लैङ्गिक समानता, समावेशिता र समता आधारित शिक्षा— सबैका लागि समान, सुरक्षित र गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता।

२.२ लक्ष्य (Goal)

बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाको पहुँच, सहभागिता र सिकाइ उपलब्धिमा सुधार गर्दै उनीहरूको लागि समान, सुरक्षित र गुणस्तरीय शिक्षाको प्रवर्द्धन।

२.३ उद्देश्य र रणनीति (Objectives and Strategies)

- बालिकाहरूको भर्ना दर १००% पुर्याउने।
- समावेशी, बालमैत्री पूर्वाधार र पहुँचयुक्त शिक्षालाई पूर्ण सुनिश्चितता।
- सबै विद्यालयमा लैङ्गिक र समावेशी शिक्षा वातावरणको संस्थागत विकास।

२.३.१ उद्देश्य

सुलभ, सुरक्षित र संरक्षित वातावरणमा बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाको लागि समावेशी विद्यालय शिक्षाको सुनिश्चितता।

रणनीतिहरू:

- स्थानीय तहको शिक्षा योजनामार्फत लक्षित समूहका आवश्यकता सम्बोधन।
- विद्यालयमा समावेशी भौतिक पूर्वाधार विकास।
- शैक्षिक सुपरिवेक्षण तथा मूल्याङ्कन नीतिमा समावेशी दृष्टिकोण।
- पठनपाठन र मूल्याङ्कन प्रणालीलाई बालिका तथा अपाङ्गता मैत्री बनाउने।

उद्देश्य २.३.२. लैङ्गिक र समावेशी उपलब्धिमा आधारित नीतिगत ढाँचा र कार्यविधि निर्माण।

रणनीतिहरू:

- नीति निर्माणमा लक्षित समुदायको सहभागिता सुनिश्चित।
- स्थानीय तहमा बालिकामैत्री शिक्षा कार्यविधिको विकास।
- विद्यालय शिक्षाको मूलप्रवाहीकरण।
- पालिका योजना तथा नीतिमा लैङ्गिक समावेशी विषय समावेश।

उद्देश्य २.३.३. बालिका तथा समावेशी शिक्षासम्बन्धी सञ्जाल तथा संरचना निर्माण र सशक्तीकरण।

रणनीतिहरू:

- समिति तथा सञ्जालमा लक्षित समूहको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित।
- नीति पैरवी र सशक्तीकरण क्षमता विकास।
- समावेशी शैक्षिक सूचक समेट्ने योजना विकास।

उद्देश्य २.३.४. लक्षित समूहको सिकाइ उपलब्धिमा सुधारका लागि सहजीकरण।

रणनीतिहरू:

- विद्यालयलाई परीक्षाफल सुधारका कार्यक्रममा सहयोग।
- शिक्षक र विद्यार्थीको उपस्थिति वृद्धि।
- पालिका तहमा सिकाइ मूल्याङ्कन कार्यक्रम सञ्चालन।
- परीक्षा प्रणालीलाई अपाङ्गता मैत्री बनाउने।

उद्देश्य २.३.५. समावेशी शिक्षाको प्रवर्द्धनका लागि जनचेतना अभिवृद्धि।

रणनीतिहरू:

- सामुदायिक स्तरमा चेतनामूलक कार्यक्रम।

(Handwritten signatures and names)
S. K. Sharma
R. K. Sharma
S. K. Sharma
S. K. Sharma
S. K. Sharma
S. K. Sharma
S. K. Sharma
S. K. Sharma

- बाल सञ्जाल, बालक्लब आदिको गठन र रक्षमता विकास।
- अभिभावक शिक्षाका कार्यक्रम।
- विविध सूचना सामग्री प्रकाशन र प्रचार-प्रसार।

उद्देश्य २.३.६. समन्वय र सहजीकरण मार्फत कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन सुनिश्चित।

रणनीतिहरू:

- बैठकमार्फत समस्या र समाधानको छलफल।
- संयन्त्रमा स्पष्ट जिम्मेवारी तोक्ने।
- प्रभावकारी सञ्चार प्रणालीको विकास।

उद्देश्य २.३.७. नतिजा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको स्थापना।

रणनीतिहरू:

- निरन्तर अनुगमन प्रणाली स्थापना।
- लक्षित समूहसम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन र मामिला अध्ययन।
- नीति निर्माणमा तथ्याङ्कको उपयोग।

उद्देश्य २.३.८. शैक्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा गुणस्तर सुधार।

रणनीतिहरू:

- पठनपाठन सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन।
- कक्षा व्यवस्थापनमा समता।
- अवसर लागत न्यूनीकरण।
- बहुभाषिक शिक्षा र बहुपाठ्यपुस्तकको प्रयोग।

परिच्छेद : ३

कार्यान्वयन योजना र अनुगमन (Implementation and Monitoring Framework)

- स्थानीय तहले रणनीतिक योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवारी निर्धारण गर्ने।
- पालिका, वडा र विद्यालय तहमा योजना कार्यान्वयन टोली गठन गर्ने।
- प्रगति समीक्षा र अनुगमनको लागि नियमित बैठक र प्रतिवेदन प्रणाली विकास गर्ने।

(Handwritten signatures and dates)

• उपलब्ध तथ्यांक र प्रतिफलका आधारमा योजना परिमार्जन गर्ने।

३.१ कार्यान्वयन तथा अनुगमन कार्ययोजना

	उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुगमन सूचक
१	बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालिकालाई पहुँच योग्य, सुरक्षित र संरक्षित वातावरणयुक्त समावेशी विद्यालय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने।	आवधिक योजना तथा वार्षिक कार्यक्रम निर्माण	परिमार्जित आवधिक योजना पुस्तिका र वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पुस्तिका	योजना समिति, नगर शिक्षा समिति र शिक्षा शाखा	आवधिक योजनाको समीक्षाको समयमा र नगर सभाको समयमा	आवधिक योजना पुस्तिकामा समाविष्ट रणनीति र वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र वार्षिक बजेट पुस्तकमा कार्यक्रम र बजेट विवरण
		अपाङ्गता प्रमाणित भएका बालबालिकाको जन्मदर्ता, विद्यालय भर्ना तथा पुनर्स्थापना गर्ने	जन्मदर्ता र विद्यालय भर्नाबाट अपाङ्गता भएका बालबालिकाको अभिलेख	स्थानीय तह पञ्जीकरण शाखा र महिला तथा बालबालिका शाखा	निरन्तर	विद्यालय भर्ना भएका बालिका तथा अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको संख्या
		अवरोधमुक्त, सुरक्षित र समावेशी भौतिक पूर्वाधारको विकास	साङ्ग र सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूलाई पहुँच मार्ग, प्रवेशद्वार, स्कुलको आँगन, कक्षाकोठा, पुस्तकालय, प्रयोगशाला, पुग्ने सिँढी, ढोकाहरूमा सहजै आवतजावत गर्न सकिने र दिनभर कक्षाकोठामा बसेर पढ्न सकिने सुविधा	पालिकाको भौतिक निर्माणका प्राविधिक कर्मचारी, विद्यालयका निर्माण समिति र प्रधानाध्यापक	भवन निर्माण र मरम्मतको समयमा	पहुँच मार्ग, प्रवेशद्वार, स्कुलको आँगन, कक्षाकोठा पुग्ने सिँढी, ढोकाहरूको अवस्था शौचालय धारापानी

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
	शैक्षिक सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्याङ्कन नीति निर्माण	पहुँच योग्य, सुरक्षित र संरक्षित वातावरणयुक्त समावेशी विद्यालयको उपलब्धता	पालिकाका अनुगमन शाखाका प्राविधिक कर्मचारी, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापक	अनुगमनको समयमा निरन्तर	पालिकामा बनेका शैक्षिक सुपरिवेक्षण, अनुगमन र मूल्याङ्कनका नीतिहरू
	व्यक्तिगत स्थिति सर्वेक्षण गर्न सहजीकरण गर्ने	सर्वेक्षण प्रतिवेदन उपलब्ध	शिक्षा शाखा	हरेक शैक्षिक सत्र शुरू हुनुअगावै	सर्वेक्षण फाराम, सर्वेक्षक र सर्वेक्षण प्रतिवेदन
	विद्यालयमा न्यूनतम सक्षमताको अवस्था (Minimum Enabling Conditions) सिर्जना गर्न सहयोग गर्ने	विद्यालयमा न्यूनतम सक्षमता सुविधा	पालिकाका अनुगमन शाखाका प्राविधिक कर्मचारी, शिक्षा शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापक	निरन्तर	बैठक र निर्णय, न्यूनतम सक्षमता सुविधाका सूचकहरू र भौतिक सुविधाका सूचकहरू
	बालिका, अपाङ्गतामैत्री र समावेशी पठनपाठन र मूल्याङ्कन नीति	हिङ्गसामुक्त र लैङ्गिक मैत्री पठनपाठन र मूल्याङ्कन विधिहरूको प्रयोग	प्रधानाध्यापक, शिक्षक र बालक्लब	पठनपाठन र मूल्याङ्कनको समयमा निरन्तर	पठपाठन विधि र परीक्षाका प्रश्नपत्र र आन्तरिक मूल्याङ्कन विधि
२	बालिकामैत्री, लैङ्गिक र समावेशी उपागममा आधारित स्थानीय तहको शिक्षा योजना,	योजना र नीति निर्माणमा सुविधाविहीन समुदायमा पर्ने अपाङ्गता भएका, तेस्रो लिङ्गी, आर्थिक रूपले लक्षित समूहको सन्तुष्टि र विद्यालय शिक्षामा बालिका, अपाङ्गता भएका र सिमान्तकृत समुदायका बालिकाहरूको	योजना समिति, नगर शिक्षा समिति र शिक्षा शाखा	योजनाको निर्माण र परिमार्जन भएको समयमा निरन्तर	शिक्षा योजना, लैङ्गिक शिक्षा नीति

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
नीति र कार्यविधि निर्माण गर्ने ।	विपन्न, दलित, सीमान्तकृत समुदायका बालबालिका लगायतको लक्षित समूहको सहभागिता	उत्साहजनक सहभागिता			
	बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिका लागि समावेशी शिक्षा कार्यविधि निर्माण.	समावेशी शिक्षा कार्यविधि	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति र शिक्षा शाखा	रणनीति बनेपछि	बैठकको उपस्थिति, पालिका प्रमुखबाट प्रमाणित कार्यविधि
	बालिका, सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालिकालाई विद्यालय शिक्षाको मूलप्रवाहीकरणमा समेटने कार्यक्रमको सञ्चालन	बालिका, सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालिकालाई विद्यालय शिक्षाको मूलप्रवाहीकरणमा समेटिएको अनुभूति	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति र शिक्षा शाखा	विद्यालय शिक्षामा निरन्तर	कक्षामा निरन्तर उपस्थिति र अभिभावकको प्रतिक्रिया
	लैङ्गिक संवेदनशीलता, लैंगिक समता, लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण, लैङ्गिक उत्तरदायी शिक्षण विषयका रणनीति निर्माण र परिमार्जन	रणनीति पुस्तिकाको छपाइ, प्रकाशन र वितरण	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा र महिला बालबालिका	निरन्तर	बैठकको उपस्थिति, प्रमाणित रणनीति पुस्तिका र उपलब्धता

२०७३/२१
 R 9115
 ४३२५१५५१५

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	बिम्बेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
			तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा		
	बालिका, सीमान्तकृत समुदायका र अपाङ्गता भएका छात्राहरु बढी लाभान्वित हुने शैक्षिक योजना, नीति निर्माण र कार्यक्रम बजेट	छात्रवृत्ति, साइकल, हील चेर, झोला, पोसाक, बचत योजना जस्ता प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरु	योजना शाखा, शिक्षा शाखा र महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा, वडा कार्यालय, विद्यालय	शैक्षिक सत्र शुरुको समयमा	प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमको विवरण, निर्णय र लाभान्वित हुने छात्राहरुको सङ्ख्या
	न्याय र समतामा आधारित कार्यक्रम	बेटी बचाऊ, बेटी पढाऊ कार्यक्रम लागू गर्ने बालिका बचत कार्यक्रम सिमान्तकृत समुदायका बालिकाका लागि टोलमा थप कक्षा सञ्चालन	शिक्षा शाखा र महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा, वडा कार्यालय, विद्यालय	निरन्तर	निर्णय, कार्यक्रमको नारा, समुदायमा नाराकव प्रभाव, बचत कार्यक्रमको कार्यविधि, बचत विधि, थप कक्षाको समय तालिका, थप कक्षामा उपस्थित विद्यार्थी
	स्थानीय तहको शिक्षा योजनामा सम्बन्धी स्थानीय तहको क्षमता विकास	स्थानीय तहको शिषा योजनाको उपलब्धता र वेब साइटमा प्रकान	शिक्षा शाखा र योजना निर्माणमा खटिने प्राविधिक समूह	शैक्षिक सत्र शुरु हुनु अगावै	तयारी बैठक, शैक्षिक तथ्याङ्क सङ्कलनको वेधता र विश्वसनियता
	शिक्षक दरबन्दी मिलान र तहगत विद्यालय प्रधानाध्यापक व्यवस्थापनमा महिला शिक्षकको	दरबन्दी मिलान भएका र तहगत विद्यालयमा महिला शिक्षक र महिला प्रधानाध्यापक	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा	शैक्षिक सत्र शुरु हुनु अगावै र निरन्तर	शिक्षक दरबन्दीको तथ्याङ्क, दरबन्दी मिलान कार्यविधि, तहगत शिक्षक दरबन्दीको

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
	अनुपात र सहभागितालाई प्राथमिकता दिने		शाखा, महिला शाखा		अवस्था, महिला प्रधानाध्यापकको व्यवस्था
	बालिका तथा समावेशी शिक्षा सम्बन्धी अवस्था चित्र (Fact sheet) विकास जारी गर्ने र प्रत्येक वर्ष अद्यावधिक गर्ने	बालिका तथा समावेशी शिक्षा सम्बन्धी अवस्था चित्र उपलब्ध	नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा	प्रत्येक वर्ष निरन्तर	तथ्याङ्क सङ्कलन, बैठक माइन्ट, निर्णय, जारी गरिएको अवस्था चित्र
३ स्थानीय तह र विद्यालयमा बालिका तथा समावेशी शिक्षासम्बन्धी सञ्जाल गठन, पुनर्गठन गर्ने ।	बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने	रणनीतिक योजनाको उपलब्धता	नगर शिक्षा समिति, न्यायिक समिति, महिला शाखा, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा	आगामी आ.व.को शुरुमा	योजना तर्जुमा कार्यशालाको सङ्ख्या र उपस्थिति, योजना तर्जुमा प्रक्रिया, योजनाको खाका र व्यावहारिकता
	विभिन्न समितिहरूमा बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका महिलाको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था	बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका महिलाहरू सक्रिय र उत्साहित भएका देखिने	नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा, महिला शाखा	निरन्तर	समितिको संरचना, समावेशी सहभागिता र महिला पुरुषको अनुपात
	बालिका तथा समावेशी शिक्षा र सीमान्तकृत समुदायको हित हुने नीतिको पक्ष र नीति कार्यान्वयनमा	बैठक, गोष्ठी, कार्यशाला, अभियान, दिवस, भेलाहरूमा बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत	नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा, महिला शाखा	निरन्तर	उपस्थिति, मुद्दाहरू, छलफलमा सहभागिता, निर्णय, पैरवीमा अडान, सन्तुष्टि, द्वन्द्व व्यवस्थापन

[Handwritten signature]

R92

19/12/2019

27/12/19

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
	पैरवी गर्ने क्षमता विकास	समुदायका व्यक्तिहरुको प्रभावकारी सञ्चार सीप			
	बालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सुविधा विहीन समुदायलाई सशक्तीकरण गर्ने नीति र कार्यक्रम तर्जुमा	सशक्तीकरणका कार्यक्रम समावेश भएको पालिकाको वार्षिक नीति र कार्यक्रम तथा बजेट	गोजना निर्माण समिति, आर्थिक समिति, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा, महिला शाखा	प्रत्येक वर्ष असार महिनाको बजेट नगरसभा	नीति र कार्यक्रमको प्रकार, सङ्ख्या, बजेट, बजेटको स्रोत, कार्यान्वयनमा सहजता,
	समावेशी शैक्षिक सूचकलाई शिक्षा योजनामा समावेश	पालिकामा समावेशी शैक्षिक सूचकहरु समावेश भएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्रको योजना र विद्यालयमा विद्यालयको सुधार योजना	नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा, महिला शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक र बालक्लब	लगत्तै र निरन्तर	सूचकहरुको प्रकार र सङ्ख्या, विद्यालय शिक्षा क्षेत्रको योजना, शैक्षिक झलक, विद्यालय सुधार योजना
	लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्थालाई कार्यान्वयन र सुदृढीकरण गर्ने	पालिका, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय, स्थानीय शैक्षिक सङ्घ संस्थाहरुमा लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको उपलब्धता	सामाजिक विकास समिति, लैङ्गिक तथा समावेशी शिक्षा सञ्जाल, शिक्षा शाखा, महिला शाखा,	निरन्तर	निर्णय, लैङ्गिक सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था, जानकारी र फलेक्समा प्रदर्शन

11

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक	
			विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक र बालक्लब			
	बालिका तथा समावेशी शिक्षा सञ्जालमा विद्यालय नर्स / वडाका आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्रका नर्सको सहभागिता सुनिश्चित त गर्ने	विद्यालय नर्सको व्यवस्था र विद्यालय नर्सबाट बालिकाहरुको समस्या पहिचान र समाधानका उपायहरुको सिफारिस	सञ्जाल, शिक्षा शाखा, महिला शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक र बालक्लब	निरन्तर	नर्सको उपस्थिति, समस्या र समाधानका उपायहरुको सूची	
४	बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालबालिकाको सिकाइ उपलब्धिमा सुधार गर्न सहजीकरण गर्ने ।	परीक्षाको नतिजा सुधारका कार्यक्रमहरु जस्तै: उपचारात्मक शिक्षण, कोचिङ कक्षा आदि सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई आर्थिक सहायता र तालिमको व्यवस्था	परीक्षाको नतिजा सुधारका कार्यक्रमहरुको सञ्चालन, विद्यालयलाई अनुदान र शिक्षक तालिम	नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा, महिला शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक र बालक्लब	वर्षमा २ पटक	परीक्षाको नतिजा सुधारका कार्यक्रमहरुको विवरण, नमुना परीक्षा, विद्यालयलाई अनुदान रकम, शिक्षक तालिमको पाठ्यक्रम र तालिम प्राप्त शिक्षक
	विद्यालयमा सञ्चालन अवस्था (विद्यालयमा पठनपाठन हुने दिन, शिक्षक र विद्यार्थी उपस्थिति) मा बृद्धि	विद्यालयमा पठनपाठन हुने दिन, विद्यार्थी उपस्थिति र शिक्षक उपस्थिति दिनको सङ्ख्या उच्च	शिक्षा शाखा, महिला शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक र शिक्षक	निरन्तर	विद्यालयमा पठनपाठन हुने दिन, विद्यार्थी उपस्थिति र शिक्षक उपस्थिति दिनको सङ्ख्या	

[Handwritten signature]

12
किसी-की-दी-राम

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुगमन सूचक
	पालिकास्तरीय सिकाइ उपलब्धि परीक्षण गर्ने गराउने	कक्षा ३, कक्षा ५ र कक्षा ८ को नमुना सिकाइ उपलब्धि परीक्षण प्रतिवेदहरू तयार	शिक्षा शाखा, महिला शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक	शैक्षिक वर्षमा एक पटक	निर्णय, कार्यक्रम प्रस्ताव, नमुना छनौट, परीक्षण साधन, परीक्षण समिति, विद्यालयमा बैठक, अनुगमन, मूल्याङ्कनका साधन, प्रतिवेदन
	स्रोतकक्षाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सुदृढ गर्ने	पालिका कम्तिमा एक ओटा समावेशी पठनपाठनको स्रोतकक्षा	शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक, स्रोतशिक्षक	निरन्तर	स्रोतकक्षाको स्थापना, कक्षाकोठा, बजेट रकम, पठनपाठन विधि, विद्यार्थी सङ्ख्या, स्रोतशिक्षकको उपलब्धता र प्रभावकारिता
	प्रारम्भिक तहका कक्षामा सीमान्तकृत समुदायको मातृभाषामा पठनपाठनको व्यवस्था गर्ने	प्रारम्भिक तहका कक्षामा सीमान्तकृत समुदायको मातृभाषामा पठनपाठन र प्रसन्न बालिका	शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक, मातृभाषामा पठनपाठन गर्ने शिक्षक	निरन्तर	मातृभाषामा पढने विद्यार्थी, पठनपाठन गर्ने शिक्षक, मातृभाषामा पठनपाठन भइरहेको कक्षा
	लैङ्गिक भेदभाव र हिंसा अन्त्य गर्न गुनासो सुनुवाइसम्बन्धी संयन्त्रलाई व्यवस्थित गर्ने र तनावमुक्त सिकाइ वातावरण निर्माण गर्ने	गुनासो सुनुवाइ संसन्त्रको गठन तनावमुक्त बालिका र अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालिका	शिक्षा समिति, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक, मातृभाषामा पठनपाठन गर्ने शिक्षक	निरन्तर	गुनासो सुनुवाइ संयन्त्र, कार्यविधि, तनावमुक्त बालिका र अपाङ्गता भएका बालिका

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
13/11/20

13

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
५ बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालबालिकाको शिक्षाको बारेमा सचेतीकरण गर्ने ।	बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालबालिकाको शिक्षाबारेमा प्रबोधीकरण	श्रव्य, दृश्य, पाठ्य र डिजिटल सामग्रीहरू तयार	शिक्षा शाखा, महिला शाखा र खरिद शाखा	निरन्तर	श्रव्य, दृश्य, पाठ्य र डिजिटल सामग्रीहरूको प्रकार, गुणस्तर र प्रभावकारिता
	बालिका सञ्जाल, बालक्लब, स्काउट, जुनियर रेडक्रस आदिको गठन गर्ने र क्षमता विकास कार्यक्रम प्रदान	बालिका सञ्जाल, बालक्लब, स्काउट, जुनियर रेडक्रस गठन र क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूको विकास र सञ्चालन	शिक्षा शाखा, महिला शाखा	निरन्तर	सञ्जाल र क्लबहरूको गठन, समितिको पूर्णता, सक्रियता, तालिमको पाठ्यक्रम, क्षमता विकासको स्वरूप र प्रभावकारिता
	अभिभावकको संलग्नता र भूमिका विषयमा अभिभावक शिक्षाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन	अभिभावक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन	शिक्षा शाखा, महिला शाखा र विद्यालय	वर्षमा एक पटक	अभिभावक शिक्षाको स्रोत सामग्री र अभिभावक शिक्षा तालिमको कार्यक्रम
	पुस्तक, ब्रोस्योर, पर्चा, घरमा राखिने भित्तेपात्रो स्रोतपुस्तक चित्र पुस्तक, फ्लिप चार्ट आदि जस्ता छापाका सामग्रीको प्रकाशन	छापाका सामग्री उपलब्ध	शिक्षा शाखा, महिला शाखा र खरिद शाखा	वर्षमा एक पटक	छापाका सामग्रीको भौतिक र शैक्षिक गुणस्तर, विषयवस्तु, उपलब्ध सङ्ख्या, प्रयोजन, प्रयोगकर्ता
	गाउँ, टोल, चोक र सार्वजनिक स्थलहरूमा ब्यानर र	ब्यानर र साइनबोर्डहरू	शिक्षा शाखा, महिला शाखा र वडा कार्यालय	वर्षमा एक पटक	गुणस्तर, विषयवस्तु, उपलब्ध सङ्ख्या, प्रयोजन, प्रयोगकर्ता

14

(Handwritten signatures and initials)

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक	
	साइनबोर्डहरू प्रदर्शन					
	स्थानीय एफएम रेडियोहरूबाट सन्देश, नारा, अनुरोध आदि प्रसारण	सन्देश, नारा, अनुरोध आदि जस्ता सन्देशहरू प्रसारण	शिक्षा शाखा, महिला शाखा	निरन्तर	सान्दर्भिकता, भौतिक गुणस्तर र निरन्तरता	
	सामाजिक सञ्जालहरूमार्फत् छोटो भिडियो क्लिप, जानकारी आदिको प्रचार-प्रसार	सामाजिक सञ्जालहरूमा छोटो भिडियो क्लिप, जानकारी आदिमा उपलब्ध	शिक्षा शाखा, महिला शाखा	निरन्तर	सान्दर्भिकता, भौतिक र डिजिटल गुणस्तर, निरन्तरता	
	बालविवाह रोकथाम गरी पढाइलेखाइलाई जारी राख्न प्रोत्साहित गर्ने	बालविवाह अस्वीकर गर्ने र पढाइ लेखाइ जारी राख्ने बालिकाको सङ्ख्या	शिक्षा शाखा, महिला शाखा, बालिका सञ्जाल, बालक्लब	निरन्तर	बालविवाहको सङ्ख्या, विद्यालयमा किशोरीहरूको सङ्ख्या र विद्यालय टिकाउ दर	
६	बालिका तथा समावेशी शैक्षिक कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि समन्वय र सहजीकरण गर्ने ।	पालिका र वडास्तरीय समितिहरूको बैठकमा बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालबालिकाको शिक्षाको लागि देखापरेका समस्या र समाधानका उपायहरूका बारेमा छलफल	पालिका र वडास्तरीय समितिहरूको बैठकमा बालिका, अपाङ्गता भएका तथा सीमान्तकृत बालबालिकाको शिक्षाको लागि देखापरेका समस्या र समाधानका उपायहरूका बारेमा निर्णयहरू पारित	कार्यपालिका र विषयगत समिति, शाखागत समितिका पदाधिकारी र विषयगत शाखाका कर्मचारी	निरन्तर	बैठक सङ्ख्या, सहभागी विवरण, उपस्थिति, प्रस्ताव, छलफल, बहस, निर्णय र निष्कर्ष
	नछुटने र नदोहोरिने गरी	काम, कर्तव्य र भूमिकाको सूची	लैङ्गिक समिति, शिक्षा	वर्षमा एक पटक	काम, कर्तव्य र भूमिकाको	

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुगमन सूचक
	संयन्त्रमा रहने सबै सदस्यहरुको काम, कर्तव्य र भूमिकाको विवरण तयारी र अघावधिककरण		शाखा र महिला शाखा		स्पष्टता र व्यावहारिकता
	उद्देश्य, कार्यक्रम र प्रगतिको बारेमा नियमित र स्पष्ट सञ्चार प्रवाह हुने व्यवस्था	बैठक, गोष्ठी, कार्यशालाहरु र सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा प्रस्तुति	लैङ्गिक समिति, शिक्षा शाखा र महिला शाखा र सम्पर्क व्यक्ति	निरन्तर	सञ्चारका तरिका, विषयवस्तु, भाषा शैली, उठेका जिज्ञासाहरुको समाधान
	विभिन्न निकायहरूसँग गरिने समन्वयका लागि छिटो, भरपर्दो र विधिसनीय सञ्चारका साधनहरुको प्रयोग	इमेल, हाट्स एप, हुलाक, कुरीयर, सहयोगी कर्मचारीको प्रयोग	विषयगत शाखा	निरन्तर	साधनको प्रयोग र सञ्चारको प्रवाह गति
७	बालिका तथा समावेशी शैक्षिक कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।	बालिका तथा समावेशी शैक्षिक कार्यक्रमको निरन्तर अनुगमन	अनुगमन समिति र शाखागत कर्मचारी	निरन्तर	कार्यक्रमको प्रस्ताव, गुणस्तर प्रभावकारिता
	लिका शिक्षा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाहरुको शैक्षिक तथ्याङ्क सङ्कलन	वर्गीकृत तथ्याङ्कहरु उपलब्ध	शिक्षा शाखा र महिला शाखा	कार्यक्रम सञ्चालन भएको समयमा	शैक्षिक तथ्याङ्क सङ्कलक, विधि, नमुना प्रयोग, साधन, तथ्याङ्कको क्रसचेक, अन्तिमिकरण र प्रकाशन

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]
विभागीय अधिकारी

16

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक	
	बालिका शिक्षा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र सीमान्तकृत समुदायका बालबालिकाहरुको मामिला अध्ययन, वेसलाइन सर्वेक्षण गर्ने र मध्यवधि तथा अन्तिम मूल्याङ्कन गर्ने	मामिला अध्ययन, वेसलाइन सर्वेक्षण गर्ने र मध्यवधि तथा अन्तिम मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा र महिला शाखा	निरन्तर	मामिला अध्ययन, वेसलाइन सर्वेक्षण गर्ने र मध्यवधि तथा अन्तिम मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन	
	अनुगमनबाट सङ्कलित तथ्याङ्क र मामिला अध्ययनका प्राप्ति र सुझावलाई नीति तथा योजना निर्माण र हस्तक्षेपकारी कार्यक्रममा प्रयोग	हस्तक्षेपकारी कार्यक्रमहरुको विकास	शिक्षा शाखा र महिला शाखा	निरन्तर	हस्तक्षेपकारी कार्यक्रमहरुको लागि नीति, बजेट, कार्यक्रम, प्रभावकारिता	
८	बालिका तथा समावेशी शैक्षिक कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा सुधार गर्ने ।	विद्यालय शिक्षामा समावेशी पठनपाठनका र अतिरिक्त क्रियाकलापका कार्यक्रमहरु सञ्चालन	मूलधारका कक्षा र अतिरिक्त क्रियाकलापहरुमा बालिका, अपाङ्गता भएका र सीमान्तकृत समुदायका बालिकाहरुको निर्धक्क सहभागिता र सहायक सामग्रीहरुको पर्याप्त प्रयोग	विद्यालय, प्रधानाध्यापक र शिक्षक	निरन्तर	कक्षाको समय तालिका, विद्यार्थी उपस्थिति, सहायक सामग्रीको प्रयोग, पठनपाठन शैली, समावेशी अतिरिक्त क्रियाकलाप, लक्षित समुदायका बालिकाहरुको

(Handwritten signatures and notes)
17 B9m
2021/22

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
					कक्षामा सहभागिता
	कक्षामा बसाइ व्यवस्थापनलाई समतामा आधारित बनाउने	होचा पुडका, अपाङ्गता भएका र पढाइमा पछि परेकाहरुलाई अगाडि र सहज रूपमा बस्ने शिक्षकले पढाएको सुन्ने र हेर्ने व्यवस्था	विद्यालय प्रधानाध्याक र शिक्षक	निरन्तर	कक्षाकोठा विद्यार्थी बसाइ ढाँचा र सुविधा
	बालिका, अपाङ्गता भएका र सिमान्तकृत समुदायका बालबालिकाका अभिभावकको अवसर लागत न्यूनीकरण	विपन्न परिवारका बालबालिकाहरुलाई साइकल, हील चेरर, ब्रेल पुस्तक, झोला, पोसाक, स्टेसनरी सामग्री, छात्रवृत्ति रकम, खाजा खर्च, यातायात खर्च दिने मापदण्ड र बजेट विद्यालयमा उपलब्ध	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा र विद्यालय	शैक्षिक सत्रको शुरुमा, बीचमा र अन्तमा	अवसर लागत न्यूनीकरणका कार्यक्रमको बजेट, कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था, कार्यक्रमका लाभग्राही बालिका, र कार्यक्रमको प्रभावकारिता
	बालिका, अपाङ्गता भएका र सिमान्तकृत समुदायका बालबालिकाको सिकाइ सम्बन्धी कार्यगत सीमितता पहिचान	कार्यगत सीमितता भएका बालिकाको पहिचान	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक विकास समिति, शिक्षा शाखा र विद्यालय	शैक्षिक सत्रको शुरुमा	कार्यगत सीमितता प्रतिवेदन
	सिमान्तकृत समुदायका बालबालिकाहरुका लागि	विद्यालयमा बहुभाषिक शिक्षण व्यवस्थापन र	कार्यपालिका, नगर शिक्षा समिति, सामाजिक	निरन्तर	बहुभाषिक शिक्षण विधि र बहुपाठ्यपुस्तक पठनपाठन विधि

18/12/2021

18

उद्देश्य	क्रियाकलाप	प्रतिफल	जिम्मेवार पक्ष	समय	अनुमगन सूचक
	बहुभाषिक शिक्षण व्यवस्थापन र बहुपाठ्यपुस्तक प्रयोग	बहुपाठ्यपुस्तक प्रयोग	विकास समिति, शिक्षा शाखा र विद्यालय		
	खुला सिकाइ र ब्लेन्डेड मोडलका कक्षाहरुको सञ्चालन	भौतिक र अभौतिक दुवै प्रकारका पठनपाठन विधिको प्रयोग	शिक्षा शाखा र विद्यालय	निरन्तर	अनलाइन तथा अफलाइन पठनपाठन र शैक्षिक सामग्री र उपकरण, बालिकाको बासस्थानमा उपलब्धता र प्रयोग, शिक्षकबाट हुने सिकाइ सहजीकरण

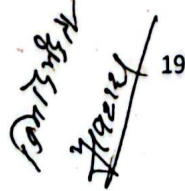
परिच्छेद चार : ४

वित्तीय स्रोत पहिचान, व्यवस्थापन तथा जोखिम व्यवस्थापन

४.१ स्रोत पहिचान

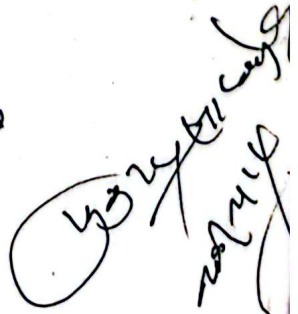
- सङ्घीय तथा प्रदेश सरकारका निकायहरुबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम र जिन्सी सहायता परिचालन गर्ने ।
- स्थानीय तहको पालिका र वडा कार्यालयहरुबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम र जिन्सी सहायता परिचालन गर्ने ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विकासका साझेधार संस्थाहरुबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम र जिन्सी सहायता परिचालन गर्ने ।
- निजी क्षेत्रबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम र जिन्सी सहायता परिचालन गर्ने ।
- अन्य क्षेत्रबाट प्राप्त हुने अनुदान रकम र जिन्सी सहायता परिचालन गर्ने ।

 19

४.२ वित्तीय स्रोत व्यवस्थापन

- पालिकाको वित्तीय समानीकरण र आन्तरिक स्रोतको आधारमा यथार्थ बजेट र कार्यक्रम निर्माण गर्ने ।
- कार्यान्वयन गर्ने पक्षले समयै रकम माग गर्ने र समयमै कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने ।
- खर्चलाई लक्ष्य, मापदण्ड र बजेटको सीमाभित्र राख्ने ।
- स्थानीय तहको पालिका तथा वडास्तरीय बजेटका अतिरिक्त अन्य स्रोतहरूबाट वित्तीय र भौतिक सहयोगहरू जुटाउने ।

४.३ वित्तीय जोखिम अनुमान र व्यवस्थापन

वित्तीय जोखिम अनुमान

- बजेट रकमान्तर र संशोधन हुँदा कार्यक्रमको बजेट आंशिक वा पूर्ण रूपमा वित्तीय अनिश्चितता उत्पन्न हुनु
- पालिकाको कार्यक्रम र बजेटमा प्राथमिकता प्राप्त हुन सक्नु ।
- कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको समिति वा शाखाबाट समयमा कार्य सम्पन्न नहुँदा कार्यक्रमको बजेट खेर जानसक्नु ।
- कार्यविधि र मापदण्डको पालना नगर्नाले वा कार्यविधि बिना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नाले बेरुजू भई कार्यक्रमको विश्वसनीयतामा कमी हुन सक्नु ।
- सङ्घीय वा प्रदेश वा स्थानीय सरकारको ऐन, कानून, नीति, नियममा हुने परिवर्तनले खर्च गर्ने मापदण्डहरू परिवर्तन हुन सक्नु ।

वित्तीय जोखिम व्यवस्थापन

- पालिका र विद्यालयस्तरीय कार्यक्रमहरू समयमै सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गर्ने
- बैठकको निर्णय, कार्यविधि र खर्च गर्ने मापदण्ड ब्रमोजिम बजेट खर्च गर्ने ।
- प्राविधिक र खरिद प्रक्रिया सम्बन्धी विषय विज्ञको सहयोग लिएर कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- कार्यक्रम तयारी बैठक र समीक्षा बैठकहरू गर्ने ।

समाप्त